

Van der Ouderkerk

door

B. de Keijzer

Inleiding

Doordat er een sterk vermoeden ontstond, dat Aernt van Riede Gijsbertsz. (zie genealogie Van Riede) in relatie stond tot de familie Van der Ouderkerk, zijn alle relevante gegevens over deze familie verzameld. Uiteindelijk leidde dit tot de overtuiging dat die relatie er inderdaad geweest moest zijn op grond van het feit dat een groot aantal leengoederen in 1396 aan Aernt van Riede Gijsbertsz. zijn overgedragen.

Daarnaast bleek dat deze ‘welgeboren’ familie, die haar naam ontleende aan Ouderkerk aan den IJssel, van lokale betekenis te zijn geweest gezien de omvang van het leenbezit zowel in Schieland als in de zuidwesthoek van de Krimpenerwaard. Reden om de verzamelde gegevens onder te brengen in een afzonderlijk genealogie.

Helaas is geen zegel van één van de leden van de familie bewaard gebleven. Het wapen op het zegel had wellicht een aanwijzing kunnen opleveren of ze tot andere, grotere familiegroep behoorden.

Emmen, 2020 (afgesloten 10 juni).¹

Leengoederen

Aparte aandacht verdienen de beleningen van de navolgende leengoederen. De beleningen zijn namelijk fragmentarisch overgeleverd, maar in één geheel gezien kunnen we de doorlopende overgangen van de leengoederen goed volgen. Interessant is dat de stukken leenland te herkennen zijn aan de hand van een repertorium op de eigenaren² met de perceelsgewijze nummering van de strekweren,³ zoals vastgelegd in het weerboek⁴ van Ouderkerk aan de IJssel.⁵

1. Een tiende, leenroerig aan de Lek,⁶ gelegen Krimpen aan den IJssel.
- 2a. 4 morgen land, leenroerig aan de grafelijkheid,⁷ gelegen Ouderkerk aan den IJssel.
- 2b. 18 morgen land, tijdelijk (1407-1409) leenroerig aan de grafelijkheid, gelegen Ouderkerk aan de IJssel.⁸

¹ Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: webmaster@onsvoorgeslacht.nl

² Manuscript dat door de auteur is samengesteld op basis van de bewaard gebleven archieven van Ouderkerk aan den IJssel tot omstreeks 1650.

³ Een weer is een strook land met een bepaalde oppervlakte dat zich uitstrekt van de IJssel tot de landscheiding.

⁴ SMH (Groene Hart Archieven), Oud-archief gemeente Ouderkerk aan den IJssel, inv.nr. D (oud), d.d. 23-9-1733.

⁵ De Keijzer, Bouwgeschiedenis, blz. 6-9. Nadere informatie over de indeling van de polders en oppervlaktematen.

⁶ Kort, Leenkamer De Lek, blz. 74 [leen 22].

⁷ Kort, Grafelijke lenen Krimpenerwaard, blz. 340 [leen 36].

⁸ Volgens het weerboek van Ouderkerk aan den IJssel, betreft het hier weer 90, groot 18 morgen, waarvan eigenlijk maar 4 morgen leenroerig was.

- 3a. 40 morgen land, leenroerig aan de grafelijkheid,⁹ gelegen Ouderkerk aan den IJssel, na uitbreiding totaal 48 morgen.^{10, 11}
- 3b. 8 morgen land, leenroerig aan de grafelijkheid,¹² gelegen Ouderkerk aan den IJssel.
- 4a. 6 morgen land, leenroerig aan de Lek,¹³ gelegen Ouderkerk aan den IJssel.
- 4b. 4 morgen land (halve hoeve), leenroerig aan Culemborg,¹⁴ gelegen Ouderkerk aan den IJssel.
- 4c. 7 morgen land (in ruil voor land te Capelle aan den IJssel – zie hiervoor), leenroerig aan de grafelijkheid,¹⁵ gelegen Ouderkerk aan den IJssel.¹⁶ Vermoedelijk kort na opdracht in 1326 ten vrij eigen gekregen.

Genealogie

I. *Jan Florisz. van der Ouderkerk*, vermeld 1318-1355, overl. voor 16 december 1358, tr. 1^e (...), tr. 2^e (lijftocht 26 mei 1355) *Machteld, dr. van Bartholomeus Pietersz.*, vermeld 1355.

Op 2 september 1318 werd Jan Florisz. beleend bij overdracht door Jan Pietersz. van Yne met een tiende in Krimpen aan de IJssel, later genoemd Kruiningerblok.¹⁷

Graaf Willem III verklaarde op 24 oktober 1320 dat Abbe Janszoen hem 4 morgen land met een huis, gelegen in de polder Keeten onder Capelle aan den IJssel, heeft opgedragen, die deze van hem in leen hield en vroeger van Daniel Brabander waren, belend ten oosten Jan Florisz. en ten zuiden Dammas Ymmensz. Dit land met huis wordt in leen gegeven aan Wouter Doedijnsz. van den Hoghenlande.¹⁸ Op 24 januari 1324 bepaalde graaf Willem II dat de schulden van heer Jacob van Moordrecht, die Jan van den Werve, Jan van Foreest, Jan Florisz., Simon Klarensz. en Jan de schout Danielsz. op zich genomen hebben zo goed mogelijk af te handelen.¹⁹ Vervolgens gaf graaf Willem III op 1 augustus 1326 aan Jan Florisz. toestemming om een leen van 7 morgen, gelegen in de polder Keeten onder Capelle aan den IJssel, in vrij eigendom te verkopen aan Jan van den Werve in ruil voor 7 morgen land, gelegen Ouderkerk aan de IJssel, die Jan had opgedragen en daarna in leen terugontvangen heeft.²⁰ Dit stuk land lag dus volgens de opgegeven belendingen (1320) naast het hiervoor genoemde land van Abbe Jansz.

In het jaar 1333/34 betaalde Floris Jansz., wonende Ouderkerk aan den IJssel, aan de baljuw van Zuid-Holland 8 pond voor zijn verweer vanwege de doodslag die zijn zoon Gerrit heeft begaan aan Annekin Broeder Jansz.,²¹ terwijl zijn zoon zelf voor de zoen en landwinning 10 pond betaalde.²² Voorts had hij ten onrechte gepand, waarvoor hij 10 pond boete betaalde.²³

⁹ Kort, Grafelijke lenen Krimpenerwaard, blz. 337 [leen 32].

¹⁰ Volgens het weerboek van Ouderkerk aan den IJssel, betreft het hier de weren 96 tot en met 99, groot 48 morgen.

¹¹ Kort, Grafelijke lenen Krimpenerwaard, blz. 338-340 [leen 34, 34A en 34B].

¹² Kort, Grafelijke lenen Krimpenerwaard, blz. 338 [leen 33].

¹³ Kort, Leenkamer De Lek, blz. 82 [leen 42].

¹⁴ Kort, Leenkamer Culemborg, blz. 48 [leen 12].

¹⁵ Kort, Grafelijke lenen Krimpenerwaard, blz. 340 [leen 35].

¹⁶ Volgens het weerboek van Ouderkerk aan den IJssel, betreft het hier de weren 115 en 116 't Breeweer', groot 17 morgen.

¹⁷ Kort, Leenkamer De Lek, blz. 74 [leen 22].

¹⁸ Unger, Regesten Rotterdam, no. 276, d.d. 24-10-1320.

¹⁹ NA, Archief Graven van Holland, inv.nr. 242, fol. 32, no. 215, d.d. 24-1-1324.

²⁰ NA, Archief Graven van Holland, inv.nr. 290, fol. 50v, no. 226, d.d. 1-8-1326.

²¹ Smit, Rekeningen VII, blz. 47.

²² Smit, Rekeningen VII, blz. 48.

²³ Smit, Rekeningen VII, blz. 76.

In 1346 blijkt Jan Florisz te Ouderkerk aan den IJssel een tiende, gelegen Capelle aan den IJssel, van heer Ruysch van Linschoten, die het zelf in leen houdt van de grafelijkheid, in (achter)leen te houden.²⁴ Op 18 april 1347 blijkt hij dit leen nog in bezit te hebben.²⁵

Hij zal op zijn minst twee keer getrouwd zijn geweest. Dit omdat de lijftocht voor Machteld, dochter van Bartholomeus Pietersz., die hij op 26 mei 1355 vestigde op 40 morgen land (perceel 3a),²⁶ rijkelijk laat is en de vernoemingnamen Bartholomeus en Pieter later in de familie niet terugkeren.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Gerrit Jan Florisz. van der Ouderkerk*, volgt II.
2. *Renger Jan Florisz. van der Ouderkerk*, vermeld 1358, tr. (lijftocht 1358) *Elisabeth*.

Hij werd beleend in 1358 na dode van zijn vader met 4 morgen (halve hoeve) land (perceel 4b). Hij vestigde tegelijkertijd een lijftocht voor zijn vrouw Elisabeth op de 'minre' helft. Hij zal geen nazaten gehad hebben, omdat Jacob Gerritsz. van der Ouderkerk in 1396 bezit van dit leenland was.

II. *Gerrit Jan Florisz. van der Ouderkerk*, vermeld 1333, 1358-1366, overl. voor 7 juli 1379.

Hij werd beleend op 16 december 1358 na dode van zijn vader met de tiende te Krimpen aan den IJssel (1), evenals met de 6 morgen land in Ouderkerk aan den IJssel (perceel 4a). Te zelfde tijd zal hij ook beleend zijn met de 4 morgen land (perceel 2a), 40 morgen land (perceel 3a), en 6 morgen (perceel 4a). Op 26 augustus 1360 kocht hij 8 morgen leenland (perceel 3b) erbij.

Op 12 april 1366 verkocht Dirk van Oosterhout, ridder, aan heer Jan van Polanen, heer van de Lek, een erfelijke som van 200 pond Hollands, etc. onder consent en medebezegeling van onder andere 'Gheraert Jansz. van der Ouderkerk'.²⁷ Helaas is ontbreekt het zegel.

Kinderen:

1. (...) *van der Ouderkerk*, tr. *Gijsbert van Riede Aerntsz.*, vermeld 1394-1395, zn. van Aernt van Riede (zie: genealogie Van Riede, deel II).
2. *Jan Gerritsz. van der Ouderkerk*, vermeld 1379.

Op 7 juli 1379 werd hij beleend bij dode van zijn vader met de door hem nagelaten leengoederen, die op zijn broer Jacob vererven. Hij zal geen nazaten gehad hebben. Merkwaardig is dat volgens het repertorium 4 morgen land (perceel 2a) in 1390 op naam staat van Dirk Jansz., die vervolgens opgevolgd wordt door Jan Dirksz. De laatste krijgt het leen op 31 juli 1403 ten vrij eigen. De vraag is of het hier gaat om het zelfde leenland, want uiteindelijk blijkt het gehele weer van 18 morgen, tijdelijk (1407-1409) leenroerig aan de grafelijkheid, op naam van Jacob Gerritsz. van der Ouderkerk te staan. Overigens ontbreekt ieder spoor wat er met dit land is gebeurd.

3. *Jacob Gerritsz. van der Ouderkerk*, vermeld 1390-1409.

²⁴ Kort, Leenkamer Wulverhorst, blz. 69 [leen 9].

²⁵ Kort, Leenkamer Proosdij Oudmunster, blz. 10 [leen14].

²⁶ Kort, Grafelijke lenen Krimpenerwaard, blz. 337 [leen 32].

²⁷ Woelderink, Ten Donck, no. 24, d.d. 12-4-1366.

Na het overlijden van zijn broer, Jan Gerritsz. van der Ouderkerk, is hij in het bezit gekomen van al de leengoederen van zijn voorzaten. Dit zal in ieder geval voor 1390 plaatsgevonden hebben.

In 1396 heeft hij de tiende te Krimpen aan de IJssel (1), en de leengoederen (percelen 4a en 4b, waaronder wellicht begrepen het perceel land genoemd onder 4c), overgedragen aan Aernt van Riede Gijsbertsz. Zo'n omvangrijke overdracht van leengoed kan alleen plaatsvinden indien de andere familieleden daarmee instemmen en/of dat de verkrijger zelf familie is. Van het laatste is uitgegaan.

Vervolgens droeg hij op 12 juni 1409 het leengoed van 48 morgen land (percelen 3a en 3b) over aan zijn 'noom' (= behuwdbroeder) Gijsbert Timansz.

4. (...), tr. *Gijsbert Timansz.*, vermeld 1409, overl. voor 10 augustus 1416.

Kind:

1. *Jan Gijsbert Timansz.*, vermeld 1416-1424.

Op 10 augustus 1416 werd hij beleend met 48 morgen land (perceel 3a en 3b) na dode van zijn vader. Op 31 december 1420 wordt hij nog met dit leen vermeld. Hierna droeg hij de helft van het leen (24 morgen) op 19 augustus 1423 over aan Nicolaas Simonsz. en op 14 juli 1424 de andere helft (24 morgen) aan Glorie, dochter van Jan Grammen.

Verwijzing naar gedrukte bronnen en literatuur

B. de Keijzer en C.C.J. Lans, De bouwgeschiedenis van het dorp Ouderkerk aan den IJssel, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 35 (1980). [Bouwgeschiedenis]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstede Wulverhorst, 1330-1647, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 37 (1982). [Leenkamer Wulverhorst]

J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in de Krimpenerwaard, 1220-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen Krimpenerwaard]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Culemborg, 1251-1648, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Leenkamer Culemborg]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Lek, 1318-1666, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 43 (1988). [Leenkamer De Lek]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen en tijnsen van de Proosdij van Oudmunster, 1238-1661, op: *de Hollandse Genealogische Databank*. [Leenkamer Proosdij Oudmunster]

H.J. Smit, *Rekeningen der graven en gravinnen uit het Henegouwsche huis*. Deel II – nalezing (Utrecht, 1929). [Rekeningen VII]

J.H.W. Unger, *Regestenlijst voor Rotterdam en Schieland tot in 1425* (Rotterdam, 1907). Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam, deel IV. [Regesten Rotterdam]

B. Woelderink, *Inventaris van het archief van het huis Ten Donck* (Rotterdam, 1968). [Ten Donck]